

SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI FELSOOKTATASI INTÉZMÉNYEK LAPJA

XXII. évfolyam 15. szám **1984. november 23.** **Ara: 1,80**

A forradalmak dramaturgiája*

A forradalmaknak is, mint minden történelmi színjátéknak, megvan a maguk saját dramaturgiája. Az eseményeken, fordulatokon átdereng az eszmék és tervek váza, s nagyon jellemző, hogy mi kap bennük szimbolikus hangsúlyt: egy költemény-e, mint a *Nemzeti dal* a mi 48-unkban, egy kép-e, mint a Bastille lerombolása a franciáknál, avagy az Auróra jelképes ágyúlövése, amelyben ma már tán nem is a militáns gesztus a fő jelentéshordozó, hanem a páncélos cirkáló jövőt idéző neve, Október előtt e dramaturgia a véletlen mozzanatok szeszélyes kiszámíthatatlanságával érvényesült. Sokszor a nagy történelmi pillanatok aktorai se tudták, miféle dráma fészereplői. Anatole France egyik — a századfordulón híres — novellájában, jóval a nevezetes eset után Pilátust faggatják: emlékezik-e Krisztusra? Nem ismerik ilyen nevű embert — válaszolja. A francia forradalom menetének gyakorta tömeghangulatok és spontán akciók szabnak irányt. A revolúció útakon és hátsó lépcsőkön érkezik. A magyar március 15 is másképp zajlik le, ha aznap nincs Pesten vásár, s Petőfi nem siet az Ellenzéki Kör vacsorájára készülő vers megírásával.

Az oroszországi szocialista forradalomban — a megújulás egyik legszembetűnőbb jeleként — e dramaturgia tudatossá válik. Nemi túlzással azt is mondhatjuk: a világtörténelem első — előre bejelentett — felkelése. Menetrendje már az áprilisi tézisek óta nyilvánvaló. Időpontját előre elhatározzák, Philips Price, a Manchester Guardian pétérvári tudósítója okkal összegezi így benyomásait: „Oroszországban több hónap után most először jött létre olyan politikai hatalom, amely tudja, hogy mit akar.” A gondolat nem kullog az események után, hanem a valóság elemzésén alapuló jövőbelátással előlegezi és szabályozza a forradalom menetét. Egyik — és a legfontosabbak közül való — konzekvenciája Október csaknem hibátlan szervezetsége. A cselekvésre nem burjánzik rá az anarchia, mint a barrikádos forradalmakra. A tökéletes organizáció gyümölcse — többek között — a forradalom példás humanizmusa is. A hatalom megragadása Péterváron alig nyolc-tíz emberrelte kerül. Nem a felkelőkön múlik, hogy végül is a revolúció a polgárháború idejének szörnyűségeibe torkollik.

Vajon másolt, modellek után készült dramaturgia-e az oroszországi szocialista forradalomé, avagy eredeti, konkrét történelmi elemzésben-gyökerező? Sok polgári gondolkodó téveszméje kapcsolódik e dilemmához. Russel például Október programját a francia forradalom eszméiből és az Iszlám típusú keleti vallásosság hagyományából eredezteti. Más nyugati történészek a forradalom specifikusan orosz jellegét konstatálják: a folytonosságot a bakunyini anarchizmus és a proletárdiktatúra, illetve a cári állam bizantin struktúrája és a szovjethatalom között, Lenin őket cáfolva Októbert „az első nagy európai forradalomként” definiálja, orosz volta ellenére is internacionális jelenséget. A követhetőség és a megismételhetetlenség dialektikája szerint. Egyrészt ugyanis mintá lehet a

szocialista átalakulás általános törvényszerűségeinek érvényesítésére, másrészt például a nemzeti fejlődés sajátosságainak figyelembe vételére. A francia modelltől épp az különbözteti meg, ha a terminológia: például a dekretumok műfaja néha azonos is, hogy felül akar emelkedni a nacionális elfogultságokon, osztályönzésen. Lenint idézem: „Az orosz forradalomnak az a nagy megtiszteltetés jutott osztályrésztul, hogy ő kezdte meg az imperialista háború által objektív szükségszerűséggel előidézett objektív forradalmak sorát. De teljesen távol áll tőlünk a gondolat, hogy az orosz proletáriátust más országok munkásságával szemben kiválasztott forradalmi proletariátusnak tartsuk.” Összegezésként, kiindulópontként egyaránt internacionális jelenség. Betelözése a nemzetközi munkásmozgalom küzdelmeinek, továbbá egy olyan soknemzetiségű ország proletáriusának közös ügye, amelynek harcaiban többek között 80 000 magyar, 30 000 dicszláv és 10 000 csehszláv hadifogoly is részt vesz. Aztán nem csupán eszmékben ágazik le, hanem ikerforradalmakban is. Az internacionalizmus nemcsak természete, hanem programja is a forradalomnak: első kiáltványa, az ún. békedekretum a népek testvériségének eszméjét fordítja le a külpolitika nyelvére. Nem ismer nemzetközi előjogokat: nagyhatalmakat és kis országokat, nem különböztet meg nagy és kis népeket: „a békés egymás mellett élés szellemében nemzetek, nemzetiségek egyenlőségét hirdeti meg, függetlenül lélekszámuktól és fejlettségüktől, faji, vallási, nyelvi hovatartozásuktól, beleértve az önálló államalkotás jogát, (Finnország él is vele). Még hosszán sorolhatnánk az ismérveket, amelyek — a francia recepttel szemben — a modell szuverenitását bizonyítják. Így például rámutathatnánk arra, hogy az utópikus, illúziós, lírai természetű ideológiák eklektikája helyett a tudományos gondolkodás homogenitása és realizmusigénye jellemzi. De tán e karakterjegyeknél is fontosabb önszemelemben, módszerében rejlik. A szocialista forradalom nem dogmákkal megy neki a társadalomnak, hanem a történelmi kísérlet rugalmasságával. Az eszmét próbára veti, s eleven benne az önkorrakció készsége és képessége. Jóváhagyni amit a kísérlet igazol, s módosítani azon, ami tévesnek bizonyul. Gondolkodói merészségre vall a Marx fel fogásától való eltérés: hogy a forradalom győzhet a világ fejletlenebb régiójában is, aztán a permanens forradalom trockiji eszméjének revíziója. Az eszme megszületett végül attól a ballasztól is, amivel a merev dogmatizmus a rosszemlékű sztalini időkben megterhelte, majd kompromittálta...

(Az előadó ezután arról beszélt: hogyan és miképp felelt meg Október az „egész forradalom” marxi követelményének, s milyen volt „magyar arca”, hazai fogadtatása.)

Dr. Grezsa Ferenc

☆ A teljes szöveg a József Attila Tudományegyetem November 7-e tiszteletére rendezett ünnepi ülésen hangzott el.

Vásárhely felett az ég

Hódmezővásárhelyen, az *Allatorvostudományi Egyetem Allat egészségügyi Főiskolai Karán* került megrendezésre november 11–13 között az egyetemi-főiskolai lapok képviselőinek tanácskozása. Az előzetesen kibővítsített körlevél szerint a fenti egyetem lapjának, a *KISZ KB Egyetemi Főiskolai Tanácsának*, valamint az újságírószövetség *Egyetemi lapok Tagozatának* szervezésében került sor, ezért kellett meglepetést, hogy a tagozat szinte nem képviseltette magát, távol maradt sok „nagy” egyetem újságírói képviselője; bár igaz, Vásárhely nem a leg hamarabb megközelíthető városaink egyike, erre még a katonaság idejéből emlékszem.

A tulajdonképpeni program 12-én, reggel *dr. Facsar Imre* (a főiskolai kar igazgatója) ismertetőjével kezdődött. Megtudhattuk, hogy a városban csaknem száz éve folyik szervezett agrárszakembérbékező: az intézmény korábban felsőfokú technikum volt, 1979 óta az egyetem főiskolai kara. A mintegy 250 nappalis hallgatónak kb. egyötöde lány, és az ország minden tájáról való; a kollégiumi elhelyezés aránya több mint 90% (!). Levelező képzés nincs, azonban posztgraduális képzés keretében szaküzemtechnológé válhatnak a továbbtanulni szándékozók.

A továbbiakban két „sajtótájékoztató” hangzott el (az időzjel nem véletlen). Az első — melyet a *Művelődésügyi* valamint az *Elémezésügyi Minisztérium* és az *Állami Ifjúsági Bizottság* képviselői tartottak — még csak hallhattunk konkrét in-

formációkat is. *Dr. Nagy Tibor Gyula*, a Művelődésügyi Minisztérium osztályvezetője az 1983-as gödöllői Országos Ifjúsági Parlament óta eltelt intézkedéseket ismertette. Szólt a pályázati rendszer revíziójáról (ez főleg az orvosokat és a pedagógusokat érinti majd), a demonstrátori rendszer jogszabályváltozásáról (a fizetés ösztöndíjjellegű lesz), valamint az egységes kezdődő személyi számúkat (és kedveseiket) nagy mértékben érdeklő honvédelmi kérdésekről. A hároméves főiskolák hallgatói több fórumon kérétek, hogy előfelvetésként a főiskola előtt tölthessék le szolgálataikat egy részét. A HM ezt nem engedélyezte, viszont ígéretet tett arra, hogy őket szakmájukba osztja be. Továbbra sem kapnak felmentést a katonaságtól a honvédelmi oktatás gyötrelmei alól. Indoklás: az oktatás olyan polgári védelmi ismereteket tartalmaz, amelyre a hádseregben nem tértek ki. No sebai, mert készült az új honvédelmi oktatási tanterv! Még egy jó hír: a volt előfelvetéket ezután a fennmaradó 7 hónapos szolgálatra végzést követő egy éven belül hívják be.

Arra a kérdésre, hogy a fiatal értelmiség egzisztenciális helyzetének javítására (mely a parlamenti határozatban is szerepelt) milyen konkrét intézkedések történtek, az ÁIB képviselője öt perces *mellébeszélést* tartott. Ezután az egyik kolléga megismételte a kérdést, a „konkrét” szó hangsúlyozásával. Az ÁIB képviselője azt felelte, hogy bár konkrét intézkedést nem tud megnevezni, de biztosíthatja a jelenlevőket, hogy az Állami Ifjúsági Bizottság kiemelkedő fontosságúként kezeli az

ügyet. Köszönjük a választ a pályakezdő értelmiség nevében.

A délután folyamán a *KISZ KB képviselői*, köztük *Gulya Miklós*, az Egyetemi Főiskolai Tanács titkára tartott tájékoztatót. A jegyzetelhetetlen általánosságokat felvonultató két órában instrukciókat kaptunk arra nézvést, hogy írásainkban ezután hogyan értékeljük újkori történelmünket. (A tájékoztatót többen otthagyták). Ezek után fél óra maradt a kérdések feltevésére és megválaszolására; ennél arról. A VIT-re való felkészülés ismertetése során elhangzott egy elszólás is. A VIT vetélkedők befejezéseig titokban kívánták tartani, hogy annak győztesei is részt vehetnek a találkozón, de ezt a KISZ KB egyik képviselője a „sajtótájékoztatót” véletlenül kikötögte. Úgyhogy pszt, mi erről nem tudunk, ne is adjátok tovább.

A tanácskozás további programja a főiskola oktató és kutatómunkájának, valamint a főiskola tanágazásának érdekes bemutatásával, a város nevezetességeinek ismertetésével zárult. Meglátogattuk a képtárat, Mónus Ferenc fazekas mester a Népművészet Mestere műhelyét, ahol betekinthettünk az ősi mesterség műhelytitkaiba, ezután megtekinttük a mester kiállítását is. Utban Szeged felé a *kopáncsi tanyamúzeumot* kerestük fel.

Végezetül köszönetet szeretnék mondani a vásárhelyi főiskolának a rendkívül figyelmes vendéglátásért.

SANDI ISTVÁN

Parlamenti jelentés a TTK-ról

A Természettudományi Kar ifjúsági parlamentje november 15-én az Ifjúsági Házban tartották. A jó előkészítő munka és a megfelelő előzetes propaganda ellenére a több mint 800 nappalis hallgatónak csupán tizedrésze, pontosan 89 ember vett részt a rendezvényen, viszont feltűnően sok oktató jelent meg, számosságuk meghaladta a hallgatókét.

A kar állami vezetésének beszámolója után hozzászólások hangzottak el, közülük ismertettük a legérdekesebbeket. *Mastali Ágnes* (V. vegyész) a JATE-klubbal kapcsolatosan kifogásolta, hogy túl sok a *külső (nem hallgató) tag*, akik közül néhányan botrányos viselkedésükkel elrontják a többiek szórakozását. *A szociális juttatások*, azon belül is a rendkívüli szociális segélyek odaítélésénél nem tartja helyesnek, hogy a magas kategóriások eleve kisorsolnak ebből, hiszen számos esetben a kereseti igazolás által kis jövedelműnek mutatkozó család sokkal jobban él, mint egy hatodik kategóriás. *Katona Tamás* (III. vegyész) érthetetlennek tartja, hogy a kötelező órákon felüli szakirányú képzés csak az indexbe kerül be, a diplomában viszont semmi nyoma sincs. Hangot adott azon meggyőződésének, hogy az *évközi vizsga nem megy, hanem joga minden hallgatónak*. *Schultz Zoltán* (IV. matematika—fizika—számítástechnika) a számítástechnika harmadik szak problémáiról beszélt. Másfél évet indították be, mint hároméves kiegészítő szakot, népszerűségére jellemző, hogy az *induló háromnegyede lemorzsolódott*. Kifogásolta a tananyag nem speciális jellegét, a 46-os „rekord”-órászmódot, valamint azt, hogy az ötödévesek a számítástechnika államvizsgájuk követelményeiről még semmit sem tudnak. *Kardos János* (IV. mate-

matika—fizika—számítástechnika) szintén a *magas órászámok* tarthatatlanságára mutatott rá, valamint kérte, hogy a harmadik év elején le lehessen adni a fizika szakot, s helyébe a számítástechnikát lehessen felvenni, így a háromszakosok túlterheltsége lecsökkenne. (A számszerűleg nem sok embert érintő számítástechnika harmadik szak kérdése olyan erőteljesen vetődött föl a parlamenten, hogy rá — kissé részletesebben — következő számunkban visszatérünk.) A továbbiakban a *kétoldali véleményezési rendszer* kérdésköre, az évről évre felvetődő „extra” böcsész—TTK-s *vegyés szakpárok* problémája (matematika—magyar, matematika—történelem) a nyelvoktatás rugalmasabbá tétele, az őszi mezőgazdasági munka körüli zavarok kerültek napirendre. Ez utóbbival kapcsolatban *dr. Kevei Ferenc* dékánhelyettes kifejtette, hogy mielőtt a minisztériumi rendelet a karra nem lesz érvényes, attól kezdve nem fognak ilyen munkát szervezni. Az egyéni érdekltség bevezetéséről azt mondta, hogy az idén ha egy csoport a megadott munkát rövidebb idő alatt teljesítette, az utolsó napon nem kellett kimenniük. Ilyen csoport mind-össze egy akadt. Jövőre mezőgazdasági munkát csak az I—III. évfolyamosok körében (programozóknl I—II. évf.) szerveznek, és ezt igyekezzenek a tanulmányi munka minél kisebb megszakítása miatt egy hétre koncentrálni. *Dr. Szalay István* dékánhelyettes egyik kérdésére adott válaszában ismertette: a kar tanács *elvetette a fizika szak leadásának lehetőségét*, indoklás: jelenleg a karon képzett szakemberek közül a matematika—fizika szakos tanárok iránt a legnagyobb a kereslet.

A parlament az egyetemi küldöttek megválasztásával végződött.

Talán nem túlzás e rövid írás keretein belül „vizsgaként” tételezni a parlamentet. Olyan vizsgaként, amelyen akarva-nemakarva érdeklődik a hallgatóság — és persze nem csak a hallgatóság — vitakészsége, toleranciája, közéleti aktivitása, emberi és politikai érettsége egyaránt. Noha nem szeretnék a vizsgáztató, a „bíró” szerepében tetszelegni — s nyilván nincs is ehhez jogom — mégis, e szempontból szeretném ismertetni e fórumon történeteket. Hangsúlyozom: ismertetni, és nem értékelni. Ez utóbbit szeretném az Olvasóra bízni.

A kar életében résztvevők számára nyilvánvalóan fel-

Kari parlament a bölcsészeknél

tűnt, hogy erőteljes aktív munka folyt a parlament előtt. Elég utalnom arra, hogy hétfőn, november 11-én megjelent a Gondolatjel — a kari KISZ-vezetőség lapjának — diákrparlament feljárnak — mely első sorb-különszáma, mely első sorban a Hallgatói Érdekképviseleti Rendszer előzetesen kidolgozott koncepcióját ismertette. A tervezetet a kari KISZ-vezetőség által megbízott munkacsoport készítette. Másrészt megjelentek a parlamentre hívó plakátok, s nem túlzás azt mondani, hogy az állami vezetés is készült a fórumra.

Ennek ellenére — vagy talán éppen e miatt — a hallgatói érdeklődés — enyhén szólva — nem nevezhető túlzottnak. Erre mutat, hogy a diákrparlamentet fél órára elnapolták — mintha hogy a jelenlevő hallgatók száma nem érte el a kar hallgatóinak 51%-át. Vél-nénk, hogy 2—300 embert megszámolni elég egyszerű feladat. Itt nem volt az: már a jelenlevő hallgatók megszámolása gondot okozott. Azaz, különböző egvények különböző eredményekre jutottak, illetve jutottak volna,

ha nem indult volna meg azonnal a résztvevők távo-zása. De megindult: a későbbiekben mértéke megduzzadt, majd „elszállingózásra” szállidült.

A dékáni beszámolót még sokan meghallgatták — itt nincs helyem idézni —, vitája és elfogadása után két különböző HKR tervezet felvételére került sor. Az egyikről már szóltam. A másikat a KISZ-vezetőség négy tagja készítette, mivel a „Gondolatjel”-ben megjelent nem értett egyet. Ezután következett az érdemi vita, amennyiben az elhangzott felszólalásokat érvekként, ezek párbeszédet párbeszédként és vitaként, valamint érdemként lehet elfogadni. A vitát — maradjunk ennél a szónál — a két tervezet készítésében résztvevők beszélgetése képezte, kölcsönös megkérdőjelezésekkel tarkítva, ennélfogva igazán konstruktív nem tudott lenni. A konstruktivitás máshonnan — az egyébként szép számmal jelenlevő — oktatók részéről érkezett. Közülük főben kifejtették miszerint szívesen látják a

Hallgatók Érdekképviseleti Rendszer — a helyzetből adódóan esetleges — létrejöttét, bár a tervezetek jó néhány pontjával nem értenek egyet. Ilyen pont volt például az Érdekképviseleti Tanács által igénybevehető jogszabályok koncepciója, valamint felmerült az érdekképviselet — a tervezetben tisztázatlan — KISZ-hez való viszonya. Nehéz megfogalmazni a továbbiakat. Talán finoman úgy írhatnám le: „A szinte általános bizalmatlanság és többfelé való vagdalkozás során a vita csaknem elfajult”. Szerencsére azonban a jelenlevők rébbretek, hogy nem a kétes hasznú szóvirágok előlán-

(Folytatás a 2. oldalon.)